

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XI. Romana societatis officii renovatæ. An & quando post dissolutam societatem officii per mortem vel disdictam, adhuc debeantur fructus ei, qui dedit pecuniam ad societatem; Et aliqua de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

Verum hujusmodi voto post plures annos re-
 2 viso, contrarium videbatur probabilius, Tum
 quia etiam in censibus, cessante necessitate solemnita-
 tis præscriptæ per Bullam Pii, in puncto juris com-
 munitis anathocismus intrare non videtur, eo quia
 ob demortuam sortem principalem fructus stare
 videntur principaliter & de per se independenter
 à sorte, ita ut verè & propriè accessionum nomen
 ac naturam non habeant juxtà *decisionem* 254.
Franchi cum aliis in *dieta Tranen.* ubi quod de jure
 ac seclusa Bulla Pii tales fructus converti possunt
 in sortem, undè propterea sub Pontificatu *Alexan-*
dri VII. & Clem. IX. Successorum sæpius ac passim sa-
 natio etiam in hac specie concedi consuevit, eun-
 demque sensum scio, quod sub *Innocentio* habebant
 pro majori parte Votantes Signaturæ, qui tamen
 experti contrarium sensum Pontificis, illum non
 proferebant.

Clarius verò in fructibus hujusmodi societatis,
 3 quæ dici potest continere jus vitalitium cum conti-
 nuo periculo totalis deperditionis sortis principa-
 lis, quod non est in censu, ubi licet fors reputetur
 demortua ob irrepitibilitatem, Attamen ejus
 substantia semper & in perpetuum viget absque pe-
 riculo totalis amissionis, nisi illo fati de raro con-
 tingenti casualis peritionis fundi censiti, undè pro-
 pterea lucrum quod ex hujusmodi societate obtine-
 4 tur, sortis principalis potius speciem ac naturam
 habet; Adinstar fructuum census vitalitii seu of-
 ficiorum & locorum montium vacabilium, in qui-
 bus id quod singulis annis sub nuncupatione fru-
 ctuum pro nostro communi usu loquendi exigitur,
 sit potius pars sortis, quæ ita diminuta cum alea
 lucri & damni hinc inde percipitur, ut habetur in
 proposito locorum Montium vacabilium *sub tit. de*
Regal. disc. 35.

Hinc proinde nullatenus intrare videntur rati-
 ones anathocismi, cum verè non agatur de usuri-
 ris, neque de accessionibus, Undè quemad-
 modum ex fructibus perceptis ab officiis vel locis
 montium vacabilibus, nulla adest prohibitio
 alium contractum celebrandi, sic à pari; In
 idem quoque conferentibus iis, quæ habemus
 de interfuriis cambiorum passim convertendis in
 recambium ac augmentum sortis principalis, ex
 eadem ratione, quod in effectu dici non possunt
 fructus vel accessiones, sed debitum stans de per
 se, nam aliàs fieri non possent recambia, in quibus
 complicantur cum sorte etiam cambia decursa,
 quia in effectu non sunt fructus vel usura sed
 pars sortis principalis, ut in sua materia *sub tit.*

de cambiis; Ocasio tamen adhuc non præ-
 buit id formiter in foro disputare, ut
 ita maturius veritas, ex aliorum
 etiam iudicio in-
 qui-
 ri potuerit.

 **
 *

ROMANA SOCIETATIS

OFFICII RENOVATÆ

PRO

JOANNE MATTHÆO OLIGNANO

CUM

SEBASTIANO PASQUETTO.

*Causa disputata coram A. C. & resoluta
 pro Olignano.*

An & quando post dissolutam societatem
 officii per mortem vel disiectam, adhuc
 debeantur fructus ei, qui dedit pecu-
 niam ad societatem; Et an exceptio
 fructuum malè solutorum impediatur pro-
 cessum executivum pro solutione sor-
 tis principalis.

S V M M A R I U M.

- 1 **F**Acti series.
- 2 Fructus usurarii extenuant sortem ipso
 jure.
- 3 Quando exceptio fructuum usurariorum & inde-
 bitorum retardet processum executivum.
- 4 Indebitum voluntarium non presumitur ac
 exigit probationem concludentem & per-
 fectam.
- 5 Datur distinctio specierum sub quibus societas di-
 versimodè contrahi solet, ut uno casu disso-
 luta societate per mortem, non debeantur fru-
 ctus, & altero sic.
- 6 Quare societates quæ verè contrahuntur cum ip-
 sis officialibus fieri solent super ipsorum offi-
 cialium vita periculo.
- 7 Renovatio societatis etiam presumitur & admi-
 nistrativè probari potest.

DISCURSUS XI.

Niit Sebastianus Pasquettus No-
 tarius A. C. societatem super ejus
 officio cum Carolo de Vecchis
 in summa scutorum 1600 in sorte,
 conventis fructibus ad rationem
 12 pro centenario, cumque Vec-
 chis societatem cessisset Joan. Andreæ Olignano,
 hic de anno 1639. eam renovavit sub periculo vitæ
 ejusdem Sebastiani, ut frequentior est consuetudo,
 ex ratione de qua infra; Defuncto autem Joan.
 Andrea de anno 1646. scripto hærede Jo. Matthæo
 ex fratre nepote, hic in vim verbalis conventio-
 nis, continuavit in exactione fructuum usque ad
 annum 1656. ex quo tempore Sebastianus, nedum
 ulteriorem fructuum solutionem denegavit, sed præ-

prætere de cæpit se liberatum esse à debito fortis principalis extenuatæ cum fructibus per decennium indebitè exactis post dissolutam societatem per mortem Jo. Matthæi, cum fructus non debeantur dissoluta societate, quando cessavit periculum, quod unicè salvat ab usura hujusmodi fructuum perceptionem; Cumque per plures annos durasset quidem benevolus concordia tractatus absque effectu, Hinc Jo. Matthæus cum processu executivo competente in vim obligationis cameræ, suspensis fructibus postea decursis, Sebastianum pulsavit coram A.C. pro restitutione fortis.

Et assumpta desuper disputatione super dicta exceptione extenuationis cum dictis fructibus, qui per eum conventum prætendebantur indebiti & usurarii juxta opinionem, quam sequitur Rota & Curia Romana ipso jure in fortem imputandis eamque extenuantibus, rejecta opinione volentium illos esse via ordinaria repetendos cum actione repetitionis indebiti juxta firmata in Romana Cambii coram Bichio decis. 69. par. 9. rec. sæpius canonizata, cum circumferatur in ista conclusione tanquam magistralis, ut pluries sub tit. de cambiis, & sub altero de usuris.

Cum sensu etiam veritatis, pro Jo. Matthæo actore scribens, dicebam irrelevantem esse hanc exceptionem ad dicti executivi processus retardationem non aptam, quoniam ut non semel in proxime allegatis materiis de cambiis, & de usuris deductum habetur, vera & recepta distinctio est tradita per Rotam in Romana pecuniaria 18. Junii 1646. & 7. Junii 1647. coram Corrado utrobique in fine, quarum posterior impressa est decis. 74. par. 10. rec. & cum qua regulariter procedit Signatura; Quod aut agitur de processu executivo pro ipsis fructibus, super quibus cadat quæstio, an sint debiti & liciti, nec ne, & tunc quia turbiditas esse dicitur in ipso credito, quod petitur, quoties dubietas aliquam habet probabilitatem, processus executivus impeditur etiam per judicem primæ instantiæ, & quatenus per istum relaxetur mandatum, solet Signatura adversus illud rescribere de appellatione cum clausula translativa, quia turbiditas est in actione.

Aur agitur de petenda forte principali, cujus debitum per publicum instrumentum vel aliam probantem scripturam cum obligatione cameræ vel alio pacto executivo est certum & liquidum, debitor verò opponit de illius extinctione cum fructibus in ejus causam solutis, quos dicit indebitos & usurarios, & tunc si indebitum est certum & clarum, ita ut qualitas usuraria sit incontrovertibilis nullam admittens excusationem, & exceptio suffragatur, stante quod Curia sequitur dictam opinionem super imputatione ipso jure; Si verò est turbida aliquam altiore exigens indaginem, & tunc non retardat debitum fortis.

Plures rationes id suadent. Primò quia si exceptio solutionis, quæ per debitorem allegetur, facta directè & in causam ipsius fortis, quoties non est benè & incontinenti probata, sed est turbida & altioris indaginis non retardat executionem obligationis cameræ, multò minus retardare debet solutio indirecta, & quæ in aliam causam ab ipso met debitore asseritur facta; Et secundo quia cum nemo præsumatur jactare suum, solutiones voluntariè factæ in causam fructuum præsumuntur licitæ & debitæ, cum indebitum voluntarium non præsumatur, ut benè ratiocinatur Rota locis citatis; Et tertio quia nunquam dicitur exceptio

concludenter probata illa, quæ habet contrariam possibilitatem, quod potissimum procedit in materia indebiti voluntarii exigentis ad eò concludentem ac perfectam probationem, quod excludat contrariam possibilitatem ex deductis per Buratt. & adden. decis. 592. decis. 38. numer. 2. & 130. numer. 17. par. 5. rec. cum aliis in Savonen. sub tit. de usur. disc. 12. Undè cum in judicio ordinario per testes vel alias species probationis ex parte actoris justificabilis esset renovatio societatis non exigens perneceffe scripturam incontinenti exhibendam, hinc proinde id sufficit, ut non possit dici exceptio ad hujusmodi retardationem apta.

Clarius verò quia non solum in actore concurrat possibilitas dictæ probationis, cujus quoque pleraque dabantur adminicula, sed etiam quia absque alia probatione dicebam in promptu constare de hujusmodi prætensi indebiti insubsistentia, cum tamen sufficeret turbiditas, quoniam actio clara, exceptio turbida.

Ut enim distinctum habetur apud Boccardium de societ. numer. 178. qui sic testatur decisum sub Gregor. XII. in plena Signatura gratiæ, dupliciter societates officiorum in Urbe contrahuntur, Uno scilicet modo inter duos privatos, quia nempe unus det alteri non officiali pecuniam ad societatem, ita ut officialis, cum quo societas contrahi dicitur, præstet nudum nomen, sed alter privatus pro eodem officiali fidejubens recognoscat bonam fidem atque sit in effectu debitor, ut est frequentior hujus contractus usus; Altero autem modo ubi contrahitur cum ipso officiali, qui ut officium emerit, seu alias debita pro eo acquirendo contracta dissolveret accipiar ab aliquo pecunias ad societatem super ipso officio.

Primo casu, eò ipso, quod per mortem vel disfidiam dissolvitur societas, pecunia in societatem data remanet debenda tanquam nudum creditum pecuniarium de sui natura sterile non aptum ad producendos fructus, qui si solvantur, tanquam ex cessante periculo vel alio titulo eorum justificativo dicuntur usurarii & indebiti, rejecta opinione volentium deberi saltem moderatè pro interesse lucri cessantis vel damni emergentis, quia receptum est in Curia, cessantibus aliis requisitis, hoc interesse ex sola mora non deberi; Secus autem in altero, quia dissoluta etiam societate, cum Officialis retineat eodem tempore pecuniam & officium, cujus emolumenta percipit, idcirco ex ratione text. in l. curabit Cod. de action. empti. ne scilicet habeat rem & pretium, tenetur participare pro rata dicti pretii de emolumentis officii, quorum loco cedunt fructus ita per partes ad tollendas continuas lites super disputatione computorum licitè conventi, & cum hac doctrina processit judex mandatum executivum relaxando, cum aliqua tamen fructuum moderatione ad rationem quinque pro centenario Signatura etiam approbante, & de qua doctrina habetur etiam in Romana de Valtrinis sub tit. de Regal. disc. 11.

Ponderabam tamen, reflectendo ad veritatem, hanc doctrinam videri, vel duram, vel periculosam, quoniam fundamentum hujusmodi fructuum ad tam excessivam rationem, consistit in periculo, quod ita cessare dicitur, dum si officii vacatio contingeret per mortem vel delictum Officialis, creditor non amitteret suum creditum ab hæreditate vel aliis bonis Officialis assequendum, ideoque durum.

durum videtur, quod sine periculo assequi velit tanquam fructus recompensativos illos, quos officium vacabile producit, dum pretium eidem periculo non subiacet; Verum considerabam dictam doctrinam in praxi receptam esse ex quadam æquitate creditori assistente, quia si periculum non adesset de jure, adesse tamen dicitur de facto, dum ut plurimum, & ferè temper (absque satis rara limitatione) hujusmodi Officiales aliud non habent nisi officium atque vitam, & hæc est ratio, ob quam præter aliarum societatem stylum istæ contrahi solent super periculo vitæ ipsiusmet Officialis, quoniam si contraheretur super vita creditoris vel alterius, Aut iste præcedit, & fors amittitur de jure, Aut præcedit Officialis, & illa amittitur de facto, & sic semper adesse dicitur periculum; Ideoque in hac facti specie, in qua ubi sequuta esset mors Officialis id rectè verificatum esset, iniquum dicebam, ut interim Officialis retinuerit officium, & pecuniam subjectam periculo saltem de facto; Et conferant quæ de dominio resultante à reservatione decreti habentur in dicta Romana de Valentinis sub titul. de Regal. ad materiam officiorum disc. 11.

Dabantur etiam pleraque inditia & probationes (licet imperfectæ) super renovatione facta cum ipsomet Jo. Matthæo hærede, quæ probationis species rectè in hac etiam materia admittuntur, ex iis, quæ in specie super renovatione societatis in officio habentur apud Cypre. Larr. dec. 26. nu. 25. & sequen. ubi concordantes, sed de isto puncto actum non fuit, cum solum ista deducerentur ad jam dictum effectum reddendi in omnem eventum turbidam exceptionem.

COMPENDIUM

MATERIÆ

SOCIETATIS OFFICIORUM

Discursus informativus.

De origine, seu introductione contractus societatis officiorum in Romana Curia adeò frequentis, & usitati, An ille in utroque foro censeri debeat licitus nec ne; Quid verè, & propriè contineat, & quæ ratio illum sustineat, Et de pluribus ejus requisitis, & quæstionibus in eo cadentibus.

S Y M M A R I V M

- 1 **O** Casus scribendi.
- 2 Unde proveniat diversitas opinionum in materia usuraria inter Canonistas, & Theologos.
- 3 De ratione ob quam in foro deferendum est Canonistis.
- 4 De aliquibus in quibus diversimodè judicatur in foro interno, ac externo.
- 5 An diligi possit offensus, & tamen prosequi vindicta.

- 6 De differentia speciali inter utrumque forum in hac materia societatis officiorum.
- 7 De origine, & occasione introductionis hujus contractus societatis officiorum.
- 8 Cui contractus iste assimilatur.
- 9 De ratione ob quam licita est taxa fructuum ab iniurio.
- 10 De Apostolicis constitutionibus editis super isto contractu.
- 11 De pluribus difficultatibus, seu rationibus dubitandi de isto contractu, sed refelluntur, & de ratione, & referuntur Theologi agentes de materia.
- 12 Quæ dicatur societas obliqua ad differentiam directæ, & de qua magis dubitari possit.
- 13 Quod etiam ista societas obliqua cum tertio sustineatur & de rationibus.
- 14 Quanam sint essentialia requisita societatis officiorum.
- 15 Referuntur doctores forenses agentes de materia.
- 16 De equivoco moralium in isto contractu.
- 17 Super qua persona debet currere periculum.
- 18 Quomodo faciendæ sit mutatio periculi vitæ.
- 19 De fraude, qua committi solet per creditores volentes currere periculum vitæ.
- 20 De materia quando impediatur lucrum, non obstante morte, ex defectu non implementi.
- 21 De declarationibus, seu considerationibus dictæ conclusionis, ut etiam in casu non implementi intret lucrum.
- 22 Quod taxa antiqua duodecim pro centenario hodie sit excessiva, & reformatione digna.
- 23 Referuntur Doctores tractantes plures quæstiones in materia.
- 24 An fiat locus lucro societatis per mortem ejus, qui de tempore inita societatis, erat jam constitutus in periculo mortis.
- 25 De morte violenta excepta ab isto contractu remissivè, & an mortuus per manus iustitiæ dicatur mori morte violenta, vel naturali.
- 26 An societas dissolvatur per mortem cedentis, vel cessionarii.
- 27 Si officium cantat in personam unius, alter vero est reservatarius fructuum, quis istorum contrahere possit societatem.
- 28 De casu in quo super eodem officio contrahantur plures societates ultra officii valorem.
- 29 Contracta societate super pluribus officiis, an per vacationem unius dissolvatur societas in totum.
- 30 Si restituatur pars pecunia, an societas dissolvatur in totum, vel auret pro rata non soluta.
- 31 An in isto contractu requiratur pecunia numerata, vel fieri possit ex credito pro alia causa, sive cum fructibus alterius societatis.
- 32 De renovatione facta cum creditore absente, an exigat ratificationem expressam, vel sufficiat tacita.
- 33 Fidejussor, an possit renovare societatem in damnum principalis isto incio.
- 34 An creditor in bona fide exigens fructus post extinctam seu alias cessatam societatem, teneatur eos restituere.